

YERLİ ÖZÜNÜİDARƏETMƏ SİSTEMİNDƏ BİLAVASİTƏ XALQ DEMOKRATİYASI

İbrahim Oruc oğlu Quliyev,
Milli Aviasiya Akademiyasının “Hü-
quqşünaslıq” kafedrasının müdiri,
h.e.d., professor.

Bu elmi məqaləni yazmaqda əsas məqsədim qarşıda gələn bələdiyyə seçkilərində yəni 23 dekabr 2019-cu ildə keçiriləcək seçkilərdə vətəndaşların siyasi aktivliyini qaldırmaq, eyni zamanda ölkədə demokratik və vətəndaş cəmiyyətinin yaranmasında, hüquqi dövlətin qurulmasında yerli özünüidarəetmə orqanlarının yerini və rolunu elmi əsaslarla təhlil etməkdən ibarətdir.

Açar sözlər: demokratiya, xalq demokratiyası, bələdiyyə seçkiləri, yerli özünüidarəetmə, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası

Demokratiya institutu böyük tarixə malik olan institutlardan biridir. Bəşəriyyət yarandığı andan insanlar həmişə ədalət uğrunda mübarizə aparıblar. Haqqın ədalətin daim axtarışında olublar. Xalqın birbaşa mənafeyini müdafiə etmək eyni zamanda ölkənin ictimai və siyasi həyatında hər bir vətəndaşın iştirakını təmin etmək imkanı yaradan demokratik institutlardan biri də Yerli özünüidarəetmə institutudur. Bələdiyyə, ərazidə yaşayan vətəndaşların maraqlarını təmin edir və yerli əhəmiyyətli məsələlərin həll olunmasında birbaşa iştirak edirlər.

Azərbaycan Respublikasında yerli özünüidarəetmə orqanları xalq hakimiyyəti siste-

minin bünövrəsini təşkil edir. Azərbaycan Respublikasının 12 noyabr 1995-ci ildə referendum yolu ilə qəbul olunmuş konstitusiyasının IV bölməsi IX – fəslə yerli özünüidarəetmə, bələdiyyələrə həsr olunmuşdur.

Aparılmış elmi-tədqiqatlar nəticəsində müəyyən olunmuşdur ki, demokratik institutların inkişafında yerli özünüidarəetmə orqanlarının cəmiyyətdə yeri və rolu müstəsna əhəmiyyət kəsb edir.

Yerli özünüidarəetmə real demokratik institut kimi demək olar ki, ölkədə idarəetmə sistemində çox sahələri əhatə edir.

Qeyd etməliyəm ki, yerli özünüidarəetmə orqanlarından dövlət tərəfindən bir sıra lazımi siyasi, iqtisadi və maliyyə təminatları olduğu zaman, ərazidə yaşayan insanların yerli əhəmiyyətli məsələlərin səmərəli həll edilməsi üçün çox vacib hesab olunan demokratik idarəçilik institutlarındanıdır.

Bu problemləri yerli özünüidarəetmə orqanlarından başqa nə siyasətçilər nədəki dövlət idarəçilik institutuna daxil olan digər qurumlar effektiv formada həll etmək imkanına malik deyillər.

Düzgün anlaşılmalıdır ki, yerli əhəmiyyətli məsələlər dedikdə - bu heçdə əhəmiyyətsiz problemlər demək deyil. Bu problemlərin həll olunması üçün dövlət orqanları o qədər böyük cəhd və maraq göstərmirlər, eyni zamanda vaxt baxımından buna imkanları məhduddur.

Bu problemlər spesifik xüsusiyyətlərə malik problemlər olduğu üçün onlar yalnız

yerli səviyyədə idarəçilik üsulları ilə həll olunaraq ərazidə yaşayan insanların iştirakı ilə aradan qaldırmaq mümkündür.

Bundan başqa yerli özünüidarəetmə orqanları cəmiyyətdə digər demokratik institutların formalaşmasında da aktiv rol oynayır. Bu qurumlar vətəndaşların hüquqlarının və azadlıqlarının təmin olunmasında öndə gedən qurumlardan biridir. Cəmiyyətdə Demokratiya məsələləri həmişə elmi tədqiqatçıların tədqiqat predmetləri olmuşdur. Bir çox hallarda tədqiqatçılar tərəfindən demokratiya anlayışını digər müqayisəli formada idarəçilik institutları ilə araşdırılaraq, cəmiyyətdə demokratiyanın siyasi mahiyyətinin səciyyəvi xüsusiyyətlərini göstərmişlər.

Demokratiyanın yaranması, onun davamlı fəaliyyəti və ya onun böhranını səciyyələndirən ilkin səbəblər xüsusilə həmişə maraq doğurmuşdur.

Keçən əsrdə bu sahəyə maraq daha da artmışdır. Bu istiqamətdə elmi tədqiqatçılar çoxsaylı nəliyyətlər qazanmışlar. Bu məsələ heç də təsadüfi deyildir. Beləki son illərdə demokratiyanın dərinləşməsi istiqamətində tədqiqatın predmeti daha da genişlənmişdir. Demokratiya ənənəsi bir sıra ölkələrin siyasi təcrübəsinə çevrilmişdir. Azərbaycan Respublikasında bu istiqamətdə müəyyən təcrübə toplamışdır. Belə ölkələr müxtəlif sosial iqtisadi inkişaf səviyyəsinə malik olub, demokratik siyasi rejimin müxtəlif tiplərini nümayiş etdiriblər.

12 noyabr 1995-ci il tarixində qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası öz statusuna görə ilk növbədə demokratik dövlət kimi müəyyən edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasında hakimiyyətin yeganə mənbəyi suverenliyin daşııcısı hesab olunan Azərbaycan xalqıdır.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında xalq tərəfindən hakimiyyətin həyata keçirilməsi mexanizmi də nəzərdə tutulmuşdur.

Belə ki 2-ci maddədə təsbit olunmuşdur ki, xalq suverenliyi, sərbəst və müstəqil öz müqəddaratını həll etmək və öz idarəetmə formasını müəyyən etmək Azərbaycan xalqının suveren hüququdur.

Eyni zamanda Azərbaycan xalqı öz suveren hüququnu bilavasitə ümumxalq səsverməsi – referendum və ümumi, bərabər və birbaşa seçki hüququ əsasında sərbəst gizli və şəxsi səsvermə yolu ilə seçilmiş nümayəndələri vasitəsilə həyata keçirir.

Konstitusiyadan göründüyü kimi xalqın öz iradəsini bildirmə formasından asılı olaraq bilavasitə və nümayəndəli demokratiya institutları müəyyən edilibdir. Demokratik cəmiyyətdə bilavasitə və nümayəndəli demokratiyanın müxtəlif institutları, formaları, prosedurları yaranır və həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında müəyyən olunmuşdur ki bilavasitə xalq hakimiyyətinin ən yüksək ifadəsi referendumla yanaşı azad seçkilərdir.

Yerli özünüidarəetmə orqanlarında azad seçkilərin həyata keçirilməsi yerli özünüidarə sahəsində nümayəndəli demokratiyanın əsasını təşkil edir.

Bələdiyyə seçkiləri – Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə hər beş ildən bir keçirilən vətəndaşların bilavasitə birbaşa iradəsinin ifadə formasıdır. Əsas məqsəd müvafiq bələdiyyə təşkilatlarının ərazisində yaşayan əhəlinin nümayəndələrinin müəyyən edilməsidir.

Bələdiyyə hakimiyyəti kollegial orqanı kimi öz tərkibində əhəlinin adından yerli

əhəmiyyətli məsələləri həll edir və eləcə də başqa qanuni formalardan istifadə edərək yerli özünüidarəetməni həyata keçirirlər.

Bələdiyyə seçkiləri ərazidə yaşayan əhali üçün siyasi baxımdan əhəmiyyətlidir, beləki, onların vasitəsilə nümayəndəli orqanlar formalaşır və yerli özünüidarəetmə orqanlarına seçilən şəxslər vəzifələrə təyin olunur. Azərbaycan Respublikasında ilk bələdiyyə seçkiləri 1999-cu ilin dekabr ayında keçirilmişdir. 2019-cu ilin 23 dekabrında növbəti bələdiyyə seçkiləri keçiriləcəkdir. Azərbaycan dövlətinin və xalqının siyasi həyatında bu böyük bir tarixi hadisədir. Bu siyasi kompaniyada bələdiyyə seçkilərində hər bir azərbaycan vətəndaşının aktiv iştirak etməsi layiqli namizədlərə səs vermələri vacibdir. Bu demokratiya ənənələrini daha da dərinləşdirməlidir.

Azərbaycan dövləti və xalqı yerli özünüidarəetmə orqanlarının fəaliyyəti ilə bağlı artıq 20 ilə yaxındır ki, böyük təcrübə yolu keçmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasında təsbit olunubki, azərbaycan xalqı öz suveren hüququnu bilavasitə ümumxalq səsverməsi, referendumla yanaşı, ümumi, bərabər və birbaşa seçki hüququ əsasında sərbəst, gizli və şəxsi səsvermə yolu ilə seçilmiş nümayəndəli vasitəsilə həyata keçirir.

Bələdiyyə seçkiləri Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsi ilə tənzimlənir və hər beş ildən bir keçirilir.

Bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsində əsas məqsəd vətəndaşların bilavasitə (birbaşa) iradəsinin ifadəsi formasında bələdiyyə təşkilatında əhali nümayəndələrinin müəyyən edilməsidir.

Bu xalq hakimiyyətinin əsas fəaliyyət istiqaməti də yerli əhəmiyyət kəsb edən mə-

sələləri həll etmək, eləcə də yerli özünüidarəetmə orqanların başqa funksiyalarını həyata keçirməkdən ibarətdir. Bələdiyyə seçkiləri yerli əhali üçün son dərəcə əhəmiyyətlidir, belə ki, seçkilər vasitəsilə nümayəndəli orqanlar formalaşır və yerli özünüidarəetmə orqanına seçilən şəxslər vəzifəyə təyin olunur. Əhaliyə maksimum dərəcədə yaxın olan yerli özünüidarəetmə qurumu formalaşır. Beləliklə bələdiyyə qurumları ərazisində yaşayan əhalinin yerli əhəmiyyətli məsələlərin həllini öz öhdəsinə götürür. Eyni zamanda keçirilən seçkilər birbaşa vətəndaşların yerli özünüidarəetmənin fəaliyyətinə nəzarətin bir formasıdır. Digər tərəfdən bələdiyyələrin əhali qarşısında məsuliyyətini yaradır.

Bütövlükdə keçirilən hər seçki kompaniyası ölkədə böyük bir siyasi kompaniya olmaqla bərabər eyni zamanda vətəndaşların ictimai-siyasi aktivliyini qaldırır, onların ən vacib olan tələblərinin və maraqlarının üzə çıxmasına səbəb olmaqla bərabər bu problemlərinin həll olunması üçün zəmin yaradır.

Bu baxımdan bələdiyyələrə layiqli namizədlərin seçilməsi prosesi vacib məsələlərdən biridir. Seçilən namizədlərə müəyyən olunmuş tələblər irəli sürülür.

Bütün bu qoyulan tələbləri seçki komissiyaları həyata keçirməlidirlər.

Seçki hüququnun o cümlədən onun bir sahəsi olan bələdiyyə seçkilərinin başlıca prinsipləri Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsində öz əksini tapmışdır. Bələdiyyə seçkilərində nümayəndəli orqanlarına və seçkili vəzifələrə seçilən bu prosesləri tənzimləyən hüquq normalarının məcmusu bələdiyyə seçkilərinin hüquqi institutunun təşkil edir. Seçki hüququnun tənzimləmə predmetinə əsasən daxildir:

- Seçki hüququnun əsas prinsipləri;
- Seçkilərə və seçilən şəxslərə qarşı irəli sürülən tələblər;
- Seçkilərin təşkili və aparılmasını birbaşa həyata keçirən seçki komissiyasının fəaliyyət və formalaşma ardıcılığı;
- Seçki prosesində subyektlərin birləşmələrinin statusu;
- Seçki kompaniyası və səsvermə proseduru;
- Seçkilərin maliyyələşdirilməsi ardıcılığı;
- Seçkilərin nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi;
- Seçki kompaniyası, səsvermə və seçki nəticələri gedişatında baş vermiş pozuntulara etiraz və şikayət etmə qaydaları.

Seçki hüququnun o cümlədən, onun bir sahəsi kimi, bələdiyyə seçkilərinin başlıca prinsipləri Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində təsbit olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 56-cı maddəsində Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının seçki hüququ təsbit olunmuşdur.

Bu maddənin 1-ci bəndində nəzərdə tutulur ki, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının dövlət orqanlarına seçmək və seçilmək habelə referendumda iştirak etmək hüququ vardır.

Göründüyü kimi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 56-cı maddəsində vətəndaşlara seçki hüququnda yerli özünüidarəetmə orqanlarına seçkilərdə seçmək və seçilmək üçün əsas hüquqlardan sayılan seçki hüququ verilməmişdir. Bu məsələ yalnız Seçki Məcəlləsində tənzimlənmişdir. Beynəlxalq təcrübədən göründüyü kimi əksər qabaqcıl demokratik dünya ölkələrinin konstitusiyalarında o cümlədən Rusiya Federa-

siyasının Konstitusiyasında yerli özünüidarəetmə orqanlarına vətəndaşlara seçmək və seçilmək əsas hüquq kimi Konstitusiyada təsbit edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 56-cı maddəsində yerli özünüidarəetmə orqanlarına seçkidə iştirak etmək seçmək və seçilmək hüququnun nəzərdə tutulmaması bu əsas qanunda olan boşluqdan xəbər verir.

Düşünürəm ki, gələcəkdə növbəti Konstitusiya referendumu keçirilən zaman bu nəzərə alınmalıdır. İlk öncə vətəndaşlara əsas konstitusional hüquqlardan biri olan yerli özünüidarəetmə orqanlarına seçki zamanı seçmək və seçilmək hüququnun verilməsi onların konstitusiyaya hüquqlarının təmin olunması üçün vacib şərtlərdən biridir. Bu hüquq konstitusiyada təsbit olunmadan birbaşa seçki məcəlləsində təsbit olunması qanunvericilik prinsiplərinin kontekstində müəyyən ziddiyyətlər təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində bələdiyyə seçkilərinin hər beş ildən bir keçirilməsi və vətəndaşların sərbəst ifadələrinin həyata keçirilməsinin bariz nümunəsidir.

Bələdiyyə seçkilərinin aparılması ardıcılığı qanunla müəyyən olunmuşdur.

Yerli özünüidarəetmənin nümayəndəli orqanına bələdiyyələrə şəxslərin seçilməsi ümumi bərabər və birbaşa seçki hüququ əsasında, gizli səsvermə yolu ilə və vətəndaşların qanunla müəyyən olunmuş seçki hüquqları təmin olunmaqla həyata keçirilir.

Seçicilərin bələdiyyə seçkilərində iştirakı könüllüdür.

Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsində nəzərdə tutulur ki, Azərbaycan Respublikası vətəndaşları yerli özünüidarəetmə orqanlarına seçmək və seçilmək hüqu-

quna malikdirlər. Seçmək və seçilmək hüququna o şəxslər malik deyillərki, onlar haqqında məhkəmənin qərarı ilə fəaliyyət qabiliyyətsizliyi təsdiq olunsun.

Eyni zamanda hərbi qulluqçuların, hakimlərin dövlət məmurlarının, din xadimlərinin, məhkəmənin qanuni qüvvəyə minmiş hökmü ilə azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin hüququ qanunla məhdudlaşdırıla bilər.

Vətəndaşların seçmək hüququna (aktiv seçici hüququ) 18 yaşına çatmış və bələdiyyənin ərazisində daimi yaşayan vətəndaşlar olmalıdır.

Bələdiyyələrə seçilən şəxslər (passiv seçki hüququ) seçilmə hüququ qanun ilə nəzərdə tutulmuş yaş həddinə çatdıqda yaranır.

Azərbaycan Respublikası vətəndaşı irqindən, etnik mənsubiyyətindən, dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən, əmlak vəziyyətindən, qulluq mövqeyindən, əqidəsindən, siyasi partiyalara, həmkarlar ittifaqlarının və digər ictimai birliklərə mənsubiyyətindən asılı olmayaraq seçmək və seçilmək hüququna malikdirlər.

Seçkilərin vaxtında təyin olunub keçirilməsi azad və demokratik seçkilərin ən mühüm təminatlarındanıdır.

Bu da vətəndaşların yerli özünüidarəetmə orqanlarına seçmək və seçilmək konstitusiyası hüququnu təmin edir, eləcə də namizədlərə seçkiqabağı təbliğatın aparılması üçün kifayət qədər vaxt verilməsinə imkan yaradır.

Bələdiyyə seçkilərin təyin olunması qaydası Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə və seçki məəcəlləsi ilə tənzimlənir.

Seçki komissiyaları bələdiyyə seçkiləri zamanı müstəsna rol oynayır.

Onlar bələdiyyə seçkilərinin hazırlığını, təşkilini, keçirilməsini eyni zamanda seçkilərin gedişi prosesində vətəndaşların seçki

hüquqlarının həyata keçirilməsini və müdafiəsini təmin edir.

Seçki sisteminə dairə və məntəqə seçki komissiyaları daxildir.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyası birbaşa bələdiyyə seçkilərin təşkili və keçirilməsi üçün məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda Mərkəzi Seçki Komissiyası vətəndaşların seçki hüquqlarının qorunmasına nəzarəti həyata keçirir, eləcə də yerlərdə seçki komissiyalarına lazımi hüquqi, metodiki, təşkilati, texniki yardım göstərir.

Seçki komissiyaları kollegial orqan olmaqla bərabər onların formalaşması və fəaliyyətləri, səlahiyyətləri Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə əsasən seçki məəcəlləsi ilə tənzimlənir. Seçki Komissiyaları seçkilərin hazırlığı və təşkili zamanı öz səlahiyyətləri çərçivəsində dövlət orqanlarından və yerli özünüidarəetmə orqanlarından eləcə də onların vəzifəli şəxslərindən tam müstəqildirlər.

Seçki komissiyaların müstəqilliyi onun dövlət orqanları və onların vəzifəli şəxsləri ilə qarşılıqlı əlaqə yaratmağını istisna etmir.

Seçicilərin qeydiyyatı alınması, bələdiyyə seçkilərində namizədlərin yoxlanılması, seçki zamanı ictimai asayişin və təhlükəsizliyin təmin olunması seçki prosesində vacib hesab olunur.

Dövlət orqanları yerli özünüidarəetmə orqanları, ictimai birliklər müəssisələr, təşkilatlar, kütləvi informasiya vasitələri, eləcə də onların vəzifəli şəxsləri seçki komissiyalarına öz səlahiyyətlərini həyata keçirilməsində onlara kömək etməlidirlər. Eyni zamanda seçki komissiyaları üçün lazımi məkanın ayrılması nəqliyyat texniki təchizatlar, məlumat və materiallarla təmin olunmalı, qanunla müəyyən olunmuş vaxtda, seçki komissiyaların müraciətlərini cavablandırmalıdırlar.

Seçki komissiyalarının qəbul etdikləri aktları, hakimiyyətin icra orqanları, yerli özünüidarəetmə orqanları, ictimai birliklər, müəssisələr, təşkilatlar, vəzifəli şəxslər və eləcə də dairə və məntəqə seçki komissiyaları üçün mütləqdir.

Seçki komissiyalarının formalaşmasının əsasında onların müstəqillik statusunun təminatı dayanır.

Seçki komissiyaları öz fəaliyyətlərini açıq və aşkar formada həyata keçirir.

Seçki Komissiyasının iclası, əgər seçki komissiyasının üzvlərinin mütləq əksəriyyəti iştirak edirsə səlahiyyətli sayılır. Seçki komissiyasının iclaslarında namizədlərin və ya onların etibarlı şəxslərinin və kütləvi informasiya vasitələrinin iştirak etmək hüquqları vardır.

Səsvermə günü, məntəqə seçki komissiyası işə başladıqdan səsvermə yekunlaşıb, nəticələri haqqında protokolla üzvlər tərəfindən imza qoyulana kimi namizədlərin etibarlı şəxsləri ictimai birliklərin və Siyasi partiyaların nümayəndələri, eləcə də beynəlxalq müşahidəçilərin seçki məntəqəsində olmaq hüququ vardır.

Seçki komissiyasının sədrinin sədr müavininin və katibinin seçilməsi, seçkilərin təşkili və keçirilməsinin təminatı ilə bağlı maliyyə məsələləri, namizədlərin qeydiyyatı və namizədlərin qeydiyyatlarının ləğvi haqqında seçkilərin etibarsız hesab edilməsi ilə bağlı təkrar seçkilərin keçirilməsi seçki komissiyasının qərarları seçki komissiyasının üzvlərinin mütləq səs çoxluğu ilə qəbul olunur.

Seçki komissiyaların qərarları, qanunvericilikdə müəyyən olunmuş qaydada və müddətdə mətbuatda dərc olunur və kütləvi informasiya vasitələrinə verilir.

Seçki komissiyalarının qanunvericiliyə zidd qərarları yuxarı seçki komissiyaları və ya məhkəmə tərəfindən ləğv olunmalıdır.

Bununla bağlı vətəndaşların seçki hüququnu pozan seçki komissiyasının və onun vəzifəli şəxslərin qərarları və ya fəaliyyəti (fəaliyyətsizliyi) ilə bağlı yuxarı seçki komissiyasına və ya məhkəməyə vətəndaşlar müraciət edə bilərlər.

Yuxarı seçki komissiyasına müraciət məhkəməyə müraciət üçün mütləq şərt deyildir. Seçkilərin gedişatı ilə bağlı şikayətlərin baxılmasına beş gün ərzində baxılıb qərar qəbul olunmalıdır. Seçki günü isə dərhal baxılmalı və qərar qəbul olunmalıdır.

Daxil olmuş şikayətin əlavə yoxlamağa ehtiyacı varsa belə halda on gün müddətində baxılır və qərar verilir. Eyni zamanda yuxarı seçki orqanının hüququ vardır ki, müstəqil qərar qəbul etsin.

Bələdiyyə seçkilərində əsas mərhələ seçicilərin siyahısının hazırlanmasıdır.

Seçicilərin siyahısı vacibdirə görə ki, hər bir seçiciyə özünün aktiv seçici hüququnun həyata keçirilməsinə imkan yaradılsın.

Seçicilərin siyahısının hazırlanması çox mürəkkəb və məsuliyyətli işdir. Seçicilərin siyahısı hər seçki məntəqəsi üzrə ayrı-ayrılıqda nəzərdə tutulmuş qaydada və formada məlumatlar əsasında hazırlanır. Bura seçki məntəqəsinin ərazisində daimi yaşayan və səsvermə günündə aktiv seçki hüququna malik Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları daxil edilir.

Bələdiyyələrin ərazisində yaşayan vətəndaşların qeydiyyatları əsasında seçicilərin siyahısı hazırlanır. Seçki məntəqələrində yaşayan insanlar ərazidə fəaliyyət göstərən bələdiyyə qurumu üçün qanunvericilikdə nə-

zərdə tutulmuş sayda bələdiyyə üzvlərini seçirlər.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun məntəqələr üzrə bələdiyyələrə yalnız birmandatlı seçki keçirilir.

Seçki dairələrinin və seçki məntəqələrinin sərhədləri və hər bələdiyyə üzrə seçki komissiyası tərəfindən müəyyən olunur və seçkilərə 60 gün qalmış təsdiq olunur.

Səsvermənin keçirilməsi və seçicilərin səsələrinin hesablanması üçün seçki məntəqələri yaradılır. Seçki məntəqələrinin siyahısı, onların sərhədləri və məntəqə seçki komissiyalarının tərkibi göstərilməklə səsvermə gününə 30 gün qalmış elan olunur və mətbuatda dərc olunur.

Bələdiyyə seçkilərinin hazırlıq mərhələlərindən biridə bələdiyyə üzvlüyünə namizədlərin irəli sürülməsidir.

Bələdiyyələrə öz namizədliyini irəli sürən hər kəs sərbəst formada namizədliyini irəli sürür.

Bələdiyyə üzvlüyünə namizədlər imzaları yalnız bələdiyyə ərazisi üzrə imza toplamaqlıdır.

Namizəd yalnız səsvermədə iştirak edən seçicilərin səs çoxluğunu topladıqda seçilmiş hesab olunur.

Namizəd istənilən vaxt öz namizədliyini geri götürə bilər.

Qeydiyyatdan alınmış namizədlər qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada namizəd statusunu əldə etmiş olur, bu da özündə namizədin hüquq, vəzifə və fəaliyyətinin tənzimləyir. Bütün namizədlər bərabər hüquqa malikdirlər, bərabər vəzifələr daşıyırlar, qanunla nəzərdə tutulmuş hallar istisna olmaqla.

Bir qayda olaraq, bütün namizədlər üçün dövlət bərabər səviyyədə, qanunla nəzərdə

tutulmuş, təşkilati, maliyyə, məlumat dəstəyi təmin edir.

Bundan əlavə, hər bir namizəd, seçkiqabağı təşviqat qaydalarına uyğun olaraq öz təşviqatını aparır.

Qeydiyyatdan keçmiş namizədə kütləvi informasiya vasitələrində bərabər səviyyədə çıxış etmək hüququna malikdir və təmin olunur.

Bələdiyyə seçkilərin maliyyələşdirilməsi böyük əhəmiyyət kəsb edir. Bələdiyyə seçkilərinin təşkili və keçirilməsi büdcə vəsaiti hesabına ödənilir.

Bələdiyyə seçkilərinin səsvermə prosesi, səsələrin hesablanması və nəticələrin müəyyən olunması seçkilərin ən məsuliyyətli və son mərhələsi hesab olunur. Bu mərhələdə bütün işlərin nəticələrinin hesabatları aparılır.

Qanunvericiliyə əsasən, məntəqə seçki komissiyalarının seçkilərin nəticələrini protokollaşdırılır dairə seçki komissiyalarına təqdim olunmuş protokolların əsli əsasında məlumatlar cəmləşdirilib dairə seçki komissiyasının protokolunu tərtib edirlər. Bələdiyyə seçkilərinin keçirilməsi zamanı vətəndaşların seçki hüquqlarının pozulmasına görə qanunvericilikdə məsuliyyətə cəlb edilmə nəzərdə tutulur. Bələdiyyə seçkisi zamanı zorakılıq, yalan, hədə-qorxu, digər qeyri-qanuni yollarla seçkiqabağı təşviqatın aparılmasının qarşısının alınması, seçki sənədlərində saxtakarlığa yol verilməsi səsələrin səhvən hesablanması və digər qanunsuz işlərə görə bu əməlləri törədən şəxslərə qarşı qanunla müəyyən olunmuş qaydada inzibati və ya cinayət qaydasında təqsirləndirilən şəxs məsuliyyətə alınır.

Bütövlükdə bələdiyyə seçkiləri institutunun tətbiqinin səmərəliliyi həmin cəmiyyətdə demokratik və siyasi mədəniyyətin səviyyəsi ilə müəyyən olunur.

Qeyd edirəm ki, 23 dekabr 2019-cu il tarixində Azərbaycan Respublikasının ərazisində keçiriləcək bələdiyyə seçkiləri xalqın aktiv iştirakı ilə keçməklə, layiqli namizədlər demokratik yolla xalq tərəfindən seçiləcək. Bu da ölkədə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin ölkədə aparıldığı islahatların daha da dərinləşməsinə dəstək olmaqla bərabər demokratik və vətəndaş cəmiyyətin yaranması prosesinin sürətlənməsinə kömək olacaqdır.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı, "Hüquq Yayın Evi", 2019.
2. Azərbaycan Respublikasının Seçki Məcəlləsi Bakı, "Hüquq Yayın Evi", 2019.
3. Azərbaycan Respublikasının bələdiyyə hüququ. Dərslik 3 cildə, MAA, 2019.
4. Bələdiyyələrin statusu haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, "Hüquq Yayın Evi", 2019.
5. Hüquq qaydalarının təmin edilməsində yerli özünüidarəetmə orqanlarının fəaliyyəti. Dərs vəsait, MAA, Bakı, 2006, 276 s.
6. Vətəndaşların hüquqlarının təmin edilməsində kütləvi informasiya vasitələrinin rolu Dərs vəsait MAA, Bakı, 2006, 171 s.
7. Yerli özünüidarəetmə orqanlarının fəaliyyətinin nəzəri və hüquqi əsasları. Dərs vəsait. MAA, Bakı, 2006, 357 s.

НЕПОСРЕДСТВЕННАЯ НАРОДНАЯ ДЕМОКРАТИЯ В СИСТЕМЕ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

Основная цель написания данной статьи состоит в том, чтобы в период предстоящих муниципальных выборов 23 декабря 2019 года повысить политическую активность граждан, а также провести научный анализ роли и места органов местного самоуправления в построении правового государства и формировании демократического, гражданского общества.

Ключевые слова: демократия, народная демократия, муниципальные выборы, местное самоуправление, Конституция Азербайджанской Республики.

IMMEDIATE NATIONAL DEMOCRACY IN THE SYSTEM OF LOCAL SELF-GOVERNMENT

To increase the political activity of citizens during the upcoming municipal elections on December 23, 2019, conduct a scientific analysis of the role and place of local governments in building of constitutional state and a democratic, civil society is the main purpose of writing this article.

Key words: democracy, national democracy, municipal elections, local self-government, Constitution of the Republic of Azerbaijan.

